

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۱ / شماره ۲ / ۱۳۹۹

۱۳۹۹/۰۷/۱۹

مطالب این شماره

خرید تضمینی، سبد تقاضای خانوار و
آزادشدن صادرات گوشتقرمز ۱
تهیه و تحلیل: احسان رجبی

تورم قیمت کالاهای خوراکی آشامیدنی و
یارانه برای کالاهای اساسی ۲
تهیه و تحلیل: احسان رجبی

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند
خوانندگان این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ شماره: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵

کدپستی: ۳۲۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

<http://www.agri-peri.ac.ir>

دامی، نیز، تخصیص یافته است. این موضوع فشار بیشتری به اقشار ضعیف جامعه (سه دهک اول) و کوچک شدن سبد غذایی آن‌ها وارد می‌نماید.

در حالی که در شش ماهه نخست سال ۱۳۹۹، ۲/۱۶ میلیارد دلار (شامل جو، ذرت، کنجاله) از ارز ۴۲۰۰ تومانی به نهاده‌های تولید صنعت دام کشور تخصیص یافته است، سبد مصرفی خانوار ایرانی (سه دهک اول) در محصولات پروتئینی کوچک و کالاهای جانشین گوشت قرمز، مانند مرغ زنده، در هفته دوم مهرماه ۱۳۹۹، نسبت به روز مشابه سال قبل ۳۷ درصد و نسبت به میانگین سال قبل، ۴۰ درصد و تخم‌مرغ نسبت به روز مشابه سال قبل ۱۰۷ درصد و نسبت به میانگین سال قبل، ۸۸ درصد افزایش قیمت را تجربه نموده است. لذا صدور مجوز صادرات دام زنده و سایر انواع محصولات پروتئینی، به معنای محدود شدن بیش از حد سبد غذای خانوار، انحراف یارانه ارز ترجیحی از مصرف‌کننده داخلی به خارجی و افزایش قیمت گوشت قرمز در ماه‌های آتی خواهد شد.

با هدف جلوگیری از این پیامد، پیشنهادهای سیاستی زیر ارائه می‌شود:

۱- تداوم خرید توافقی گوشت قرمز گوساله و گوسفندی با هدف تنظیم بازار به ویژه در استان‌های غربی و جلوگیری از متاثر شدن دامداران از شکست بازار محصولات دامی و عرضه در دیگر ماه‌های سال

۲- انتقال تخصیص یارانه ارز ترجیحی از نهاده‌های دامی سنگین به نهاده‌های دام‌های سبک و طیور در بازه زمانی ۳ ماهه آتی

۳- کوتاه نمودن زنجیره عرضه محصولات پروتئینی (حذف واسطه‌ها و دلالان) از طریق عرضه مستقیم محصولات پروتئینی در نمایشگاه‌ها و تعاونی‌های مصرف در مناطق شهری با هدف افزایش تقاضای مصرف‌کنندگان شهری و بهره‌مندی دامداران از منافع تولید (برپایی «روستا بازار»)

۴- حمایت از تولید دام سنگین شیری با هدف افزایش تولید سایر محصولات پروتئینی بغیر از گوشت قرمز

عنوان خبر: خرید تضمینی، سبد تقاضای خانوار و آزاد شدن صادرات گوشت قرمز^۱

تهیه و تحلیل: احسان رجبی

کد: PN-AFP-13990716-(4)

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۰۷/۱۶

خلاصه متن خبر: براساس گزارش سازمان امور عشایر استان کرمانشاه، عشایر این استان به علت کاهش قیمت دام زنده و کاهش تقاضا، با مشکل فروش دام‌های پرواری خود مواجه هستند. بنابراین برای حل مشکلات عشایر، تقاضای آزاد شدن صادرات دام زنده مطرح شده است. همزمان رییس شواری تامین دام کشور نیز از خرید توافقی ۴ هزار تن گوشت قرمز گوساله توسط شرکت پشتیبانی امور دام برای حمایت از تولیدکنندگان دام سنگین، از اواسط تیرماه سال ۱۳۹۹ در ۱۵ استان کشور، اطلاع داده است.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی: شیوع بیماری کووید-۱۹ و پایین آمدن

قدرت خرید خانوار و ممنوعیت صادرات، منجر به تثبیت قیمت (رو به

کاهش) گوشت گوساله در مهرماه نسبت به روز مشابه سال قبل

(۳/۴- درصد) و میانگین ماه قبل (۱- درصد) شده است (سازمان

حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، ۱۳۹۹). از سوی دیگر

بررسی‌ها نشان داده است که مصرف گوشت قرمز در سطح خانوار

کاهش یافته است. همزمانی افزایش ۱۵۶ درصدی قیمت ارز خارجی

(دلار آمریکا) در دوره یکساله، منجر به کاهش شدید قیمت‌های نسبی

گوشت قرمز تولید داخلی در مقایسه با کشورهای همسایه (عراق و

کویت، امارات، عمان و افغانستان) شده است و در نتیجه صادرات دام

زنده، توجیه اقتصادی برای صادرکنندگان پیدا کرده است.

از سوی دیگر، متوسط مصرف کالاهای اساسی (گرم در ماه به ازای

هر فرد) منجمله گوشت گوساله نسبت به سال ۱۳۹۵، ۲۰ درصد و

گوشت گوسفند ۲۹ درصد کاهش یافته (مرکز پژوهش‌های مجلس،

۱۳۹۹)، که این به معنای کاهش سهم مواد غذایی پروتئینی، در سبد

غذای خانوار است. این در حالیست که ارز ترجیحی به نهاده‌های تولید

1. www.irna.ir/news/84059877/ and

<http://www.isna.ir/news/99071511671/>

عنوان خبر: تورم قیمت کالاهای خوراکی آشامیدنی و یارانه برای کالاهای اساسی^۲
تهیه و تحلیلی: احسان رجبی

کد: PN-AFP-139907016-(3)

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۰۷/۱۵

خلاصه متن خبر: مرکز پژوهش‌های مجلس ضمن تاکید بر ضرورت اتخاذ سیاستی کارآمد برای افزایش دسترسی دهک‌های پایین درآمدی به کالاهای اساسی، پیشنهادهایی برای اصلاح منابع پیش‌بینی‌شده برای اجرای طرح تامین کالاهای اساسی ارائه داده و درباره تبعات بی‌توجهی مجلس به این موضوع هشدار داده است. باتوجه به اینکه قیمت کالاهای اساسی در دو سال گذشته افزایش قابل توجهی داشته است و برآوردهای کارشناسی نیز نشانگر افزایش نرخ فقر طی دو سال گذشته است، اتخاذ یک سیاست حمایتی کارآمد که به صورت مستقیم منجر به افزایش دسترسی دهک‌های پایین درآمدی به کالاهای اساسی شود، یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر ارزیابی می‌شود و باید این موضوع توسط دولت و مجلس پیگیری شود.

در اجرای این طرح با توجه به وضعیت معیشتی اقشار آسیب‌پذیر، اجرای همزمان چهار اقدام ضروریست که عبارتند از: ۱- کمک به تامین کالاهای اساسی اقشار کم‌درآمد (براساس معیارهای استحقاق‌سنجی)، ۲- پیشگیری از اقدامات موازی و پراکنده مراجع تصمیم‌گیری و جلوگیری از افزایش کسری بودجه از طریق مصوبات مختلف، ۳- پیشگیری از رشد پایه پولی از محل استقراض از بانک مرکزی ناشی از تأمین ارز ترجیحی (به عنوان یک ضرورت نه انتخاب) و ۴- ایجاد منابع پایدار غیرتورمی بسته معیشتی

منابع در نظر گرفته شده برای این مصوبه شامل استفاده مجدد از منابع هدفمندی و افزایش ۱۵ هزار میلیارد تومان به مصارف آن، و افزایش ۳۵ هزار میلیارد تومانی سقف مجاز رد دیون، از ویژگی‌های مطلوب (قابل حصول، عدم فروش دارایی، واقعی، بی‌اثر بر کسری بودجه) برخوردار نبوده و در نتیجه می‌تواند سیاست‌های حمایتی اتخاذ شده را به ضد خود تبدیل کند و با دامن زدن به کسری بودجه، موجبات استقراض بیشتر دولت از بانک مرکزی و افزایش تورم در

سال‌های آینده را فراهم آورد که در عمل کاهش قدرت خرید مضاعف اقشار آسیب‌پذیر را در پی خواهد داشت.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی: سیاست تخصیص ارز ترجیحی به واردات کالاها و نهاده‌های اساسی که از ابتدای سال ۱۳۹۷ با هدف تأمین کالاهای اساسی با قیمت مناسب توسط دولت اتخاذ شد، به نتایج مطلوبی منجر نشد و با توجه به محدود بودن ارز حاصل از صادرات نفت خام، تأمین ارز ترجیحی برای این گروه از واردات، آثار پولی (افزایش پایه پولی و نقدینگی) و تورمی نامناسبی داشته است. همزمان که قیمت کالاهای اساسی در دو سال گذشته افزایش قابل توجهی داشته است، به طوری که حتی کالاهایی مثل گوشت مرغ که نهاده‌ی تولید آن، ارز ترجیحی نیز دریافت می‌نمایند، رشد قیمت بالای ۱۰۰ درصدی را تجربه نموده‌اند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹). علاوه بر آن، متوسط مصرف کالاهای اساسی (گرم در ماه به ازای هر فرد) در سالهای اخیر کاهش قابل توجهی یافته است. برای مثال مصرف برنج خارجی ۸ درصد، گوشت گوساله ۲۰ درصد، گوشت گوسفند ۲۹ درصد، روغن نباتی ۶ درصد و قند و شکر ۴ درصد در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۵ کاهش یافته است. این کاهش‌ها برای دهک‌های پایین درآمدی به مراتب بیشتر نیز بوده و سبد غذایی مصرفی خانوارهای کم‌برخوردار کوچک‌تر شده و از غذای مطلوب و سالم فاصله گرفته است.

بر اساس آخرین آمار تامین ارز انجام شده توسط بانک مرکزی، از ابتدای سال جاری تاکنون، بابت واردات تامین نهاده‌های دامی و کالاهای اساسی با نرخ ۴۲۰۰ تومان، به میزان ۵/۵ میلیارد دلار برای اقلام کالای اساسی (به تفکیک ذرت ۱۴۴۶ میلیون دلار، دانه‌های روغنی ۷۱۴ میلیون دلار، جو ۲۰۲ میلیون دلار، روغن خام ۷۵۷ میلیون دلار، کنجاله ۵۰۹ میلیون دلار، گندم ۲۹۰ میلیون دلار و کود ۴۰ میلیون دلار) بوده است. همزمان در شهریور ماه ۱۳۹۹ عدد شاخص کل قیمت مصرف‌کننده برای خانوارها در کشور به ۲۴۴/۳ رسید که نسبت به ماه قبل ۳/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. درصد تغییر شاخص کل نسبت به ماه مشابه سال قبل (تورم نقطه به نقطه) خانوارهای کشور ۳۴/۴ درصد است. بیشترین نرخ تورم (نقطه به نقطه) مربوط به استان هرمزگان (۳۸/۲ درصد) و کمترین آن مربوط به استان آذربایجان غربی (۲۱/۵ درصد) است. متوسط تورم نقطه‌ای کالاهای خوراکی و آشامیدنی در شهریور ماه ۳۱/۵ درصد بوده است که استان هرمزگان با ۴۵/۶ درصد با بیشترین و استان ایلام با ۲۵/۱

2. <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1616904>

درصد کمترین میزان تورم را داشته‌اند. متوسط تورم نقطه‌ای کالاهای خوراکی و آشامیدنی نیز در مناطق شهری ۳۱ درصد و مناطق روستایی ۳۳/۴ درصد بوده است.

این آمار نشان‌دهنده این نکته با اهمیت است که خانوارهای روستایی بیشتر از خانوارهای شهری، و استان‌های محروم بیشتر از استان‌های برخوردار، تحت تاثیر تورم قیمت کالاهای خوراکی و آشامیدنی هستند که ناشی از رشد پایه پولی و نقدینگی متاثر از کسری بودجه دولت و همچنین افزایش نرخ ارز است. یکی از راهکارهای مهار تورم قیمت کالاهای خوراکی و آشامیدنی، توجه و اصلاح فرآیند توزیع و تخصیص نهاده‌های مشمول تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی به بهره‌برداران بخش کشاورزی است. راهکار دیگر برای جلوگیری از آثار تورمی طرح یارانه برای کالاهای اساسی، ایجاد منابع پایدار غیرتورمی بسته معیشتی مانند اصلاح نرخ ارز مبنای حقوق ورودی کالاها، دریافت مالیات (عوارض) از تراکنش‌های بانکی (مثلاً ۵۰ میلیون تومان به بالا)، افزایش یک واحد درصدی نرخ مالیات بر ارزش افزوده و پایه مالیاتی (عایدی بر سرمایه) است.

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵
تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

<http://www.agri-peri.ac.ir>
E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir